

МІСЯЧНИК
ЛІТЕРАТУРИ, МИСТЕЦТВА
І ЕРОМАДЄЬКОГО ЖИТТЯ.
FOR UNITY OF NATION

IV

ЗА ЄДНІСТЬ НАЦІЇ

FOR THE UNITY OF THE NATION

Місячник літератури, мистецтва і громадського життя

Редагує колегія. Видає видавнича спілка „Бунчук” — „BUNCHUK” PUBLISHERS

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й АДМІНІСТРАЦІЇ: 5, MORAT STREET, LONDON, S.W.9., ENGLAND.

РІК II

КВІТЕНЬ 1955

ЧИСЛО 4 (8)

Христос Воскрес!

Його Світлість Ясновельможного Пана Гетьманича ДАНИЛА, Вельможну Гетьманську Родину, всі братні Гетьманські Організації у вільному світі, всіх побратимів-гетьманців по обидва боки залізної завіси з великим Святом Воскресіння Ісуса Христа вітаємо і віримо, що Воскреслий Христос допоможе нам воскресити Україну.

Віримо, що спільними зусиллями, єдиною громадою спричинимось до відновлення величі й слави батьківщини нашої, до відновлення Української Державності і молимо Воскресшого Христа нам в тому допомогти.

Христос Воскрес — Воскресне Україна!

Управа Краєвої Організації СГД в Англії

* * *

Його Світлість

Ясновельможного Пана Гетьманича ДАНИЛА, Вельможну Гетьманську Родину, Високих Достойників обох Українських Церков, всіх Українців в Христа Бога віруючих дома і на чужині суцільних з великим Святом Христового Воскресіння вітаємо: ХРИСТОС ВОСКРЕС — ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА!

В-во „БУНЧУК”

З нагоди великого свята Христового Воскресіння засилаємо глибокий поклін Й. С. ЯВП Гетьманичеві Данилові, щоб Господь дав Йому здоров'я та поміг якнайскорше стрінутися з усім народом українським на нашій дорогій Україні!

Українці в Югославії

* * *

В день Світлого Христового Воскресіння бажаю такого ж світлого майбутнього Вашій Світлості. Нехай Господь благословляє Вашу Світлість на кожному кроці, а Матір Божа не випускає з-під Своєї Високої Опіки.

Валентина Кавка з родиною

* * *

Всіх наших співробітників, дописувачів та читачів вітаємо з великим святом Христового Воскресіння:

ХРИСТОС ВОСКРЕС — ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА!

Редакція

* * *

Передплатникам, кольпортерам, постійним покупцям журналу „За Єдність Нації” та представникам видавництва „Бунчук” від щирого серця: ХРИСТОС ВОСКРЕС — ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА!

Адміністрація

Християнська релігія — скарб народу. З Хрестом і Вірою підемо до нашої остаточної перемоги! Гетьманич Данило

29. квітня минає тридцять сім років від дня, коли в Золотоверхому Києві волею українських хліборобів — основної сили українського народу, було відновлено традиційно-українську форму державного устрою — Гетьманщину.

Й. С. ЯВП. ГЕТЬМАН ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ

3. 5. 1873 — 26. 4. 1945

Ніякі чужоземні експерименти з іншими типами державного устрою не приведуть Україну до добра чи розвою. Мусимо плекати те, що властиве нам. Інакше бо Україна ніколи не встане з руїн, ніколи не скине напасника. Тим то сьогодні, в річницю відновлення Гетьманату ми кличемо всіх українців добре поміркувати над своїм ставленням до долі рідного краю, добре обдумати всі факти нашого минулого і зробити чесні висновки.

Цим вітаємо всіх тих, що будували Українську Державу ділом, хилимо голови перед пам'яттю тих, що згинули в боротьбі, хто тихо спочив Божою волею, цим вітаємо єдину нашу надію на відновлення Українського Гетьманату — Його Світлість Ясновельможного Пана Гетьманича ДАНИЛА!

Управа Краєвої Організації С.Г.Д. в Англії

УРИВКИ ЗІ СПОГАДІВ ГЕТЬМАНА ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО

Від Редакції. З нагоди 37-ї річниці відновлення Української Гетьманської Держави друкуємо ці уривки зі спогадів відновителя Гетьманщини на Україні, **Й.С. ЯВП. Гетьмана Павла Скоропадського.**

Спогади ці були вже друковані в „Хліборобській Україні” за роки 1922-25, книга IV і книга V, а писані — ще в році 1919-му в Лозані (Швейцарія). Передруковуємо тому, що думки висловлені Паном Гетьманом в цих спогадах цікаві й актуальні ще й тепер. За браком місця передруковуємо не все, а лише уривки. Заголовки окремих розділів наші.

Оборона Києва

Ми з начальником штабу, генералом Сафоновим, ходили по платформі. Потяг вже було подано, чекали тільки відходу. Я об'явив Сафонову, що я корпус не веду на фронт, а рішив пробиватися на Козятин, Вапнярку і не дати 2-му корпусові розгромити Києва. Сафонов, дуже дисциплінований генерал, мені відповів:

— Як же, Ваше Превосходительство, ми ж одержали ясний наказ од главковерха.

— Киньте, Яків Васильович, подумайте, хто тепер главковерх.

— Так, правда... але все таки...

Не тільки Сафонову, але й мені самому важко було непослухати даного мені наказу — хоч би навіть того Криленка, але все ж главковерха — настільки у нас військових прищеплено було почуття необхідності виконувати накази начальства. Пам'ятаю, як важко було мені рішитись на цей крок, але я на це пішов розуміючи, що йдучи на фронт я нічого доброго не зроблю і остаточно корпус зруйную, а тут я можу принести реальну користь.

Я негайно покликав українського комісера залізниць Ш. і, розповівши йому про свій плян, спитав, чи може він мені допомогти витягти мій корпус на Козятин. Він згодився з великою радістю і став до моєї розпорядимости. Це була чесна людина, енергійний, відданий справі до самозабуття, надзвичайно спритний і зарадний, завзятий українець і ненависник большевиків. Він був для мене весь час корисний. Зразу він дав наказ по лінії, паровіз в моім потязі перецепили на другий бік. Для предостороги

я свій корпусний комітет, щоби не перешкодив мені, посадив у другий штабний потяг, туди ж погрузив всіх і все, що мені під той час було непотрібно і, не міняючи маршруту, одіслав їх на фронт. Зробив це, щоби комітет не взяв гору і агітацією за похід на Київ не перешкодив моєму плянові боротьби з большевицькими силами, які готувались до наступу на Київ з західного фронту. В той час мій добрий голова комітету вже пішов, а його замінив якийсь слабовольний і нерозумний прапорщик Г., яким, мов іграшкою, гралися всякі демагоги.

І так другого дня ми почали пробиватися на схід. Тут до мене посипалися телеграми, дуже страшного змісту, од Криленка і його штабу. Мене він віддав під суд революційного трибуналу, усунув з посади і прилюдно кляв. Бідний Сафонов страшенно хвилювався, все мене питав, що з нами буде. Стогову я послав донесення в самій коректній формі. Він не відповів, видко, не знаючи, що зі мною робити. Одночасно з цим я послав телеграму до Києва, Українському Військовому Секретаріату, в якій з'ясував те завдання, що взяв на себе і прохав умовитись зі Стоговим, аби я був переданий в розпорядження Секретаріату для оборони Києва. Відповіді не одержав. З величезними труднощами, з зупинками по кілька днів на маленьких станціях, під неперервні прокльони Криленка я нарешті через 8 днів дотяг свій корпус до ст. Козятин, міцно її обсадив і тут тільки одержав телеграму од Петлори, що мене передано в розпорядження Українського Генерального Секретаріату, що мені доручена вся оборона Правобережної України, що мені мають підлягати всі частини (українські і неукраїнські) і що мені також передається Український Січовий Корпус виділений із 6-го корпусу. Я негайно обсадив всю залізницю од Гнівані до Козятин частинами 153-ої дивізії, а також лінію Шепетівка-Козятин-Христинівка-Вапнярка. Окрім того корпусу, інші частини, згадані в телеграмі Петлори, фактично в моє розпорядження не поступили, здається всі вони існували тоді вже тільки на папері.

Як показалося, рішення моє було вірне.

Вже по двох днях після того, як я обсадив Козятин, зі Жмеринки рушив 2-ий гвардійський корпус в напрямку на Київ. 4 чи 5 падолиста стали наблизитись ешелони Волинського полку, зовсім збольшевичені. На зустріч їм був двинутий Український Стрілецький Дивізіон і команди залізничних охотників. Вночі, в балці близько Вінниці, волинці були зненацька захоплені, роззброєні, негайно погружені в поїзди і відіслані на північ, до Великої Росії. Потім почали роззброювати всі розбольшевичені частини, розташовані в тилах. В самім Козятині стояли Кавалергарди для охорони станції, але замість того вони тільки грабували склади. Після зробленого підрахунку вони протягом одного місяця привласнили собі всякого добра більше як на 300.000 золотих карбованців. Як не тяжко було мені, прослужившому молоді літа в Кавалергардському полку, але я мусів наказати два ескадрони, що були в Казятині, роззброювати і видалити на Північ. Така ж доля швидко спіткала ешелони Кегсгольмського полку і всі інші частини, що пробували прорватись на Київ. Таким чином Першому Українському Корпусові вдалося цей перший напор большевицьких сил в напрямку на Українську Столицю цілком паралізувати і коли большевики не з'явилися у Києві ще в падолисті 1917 р., то це сталося тільки завдяки Першому Українському Корпусові.

Я все більше і більше переконаюся в тому, на скільки оцінка діяльності окремої людини з боку властей існуючих і громадянства часто буває несправедливою. Я це спостерігав і відносно інших, і відносно себе. В мирний час, а особливо під час двох війн, я часто мав нагороду і похвали за діла, яким сам не надавав жадного значіння і в той же час за дійсно щасливі рішення і вчинки не тільки не дякували, а часами і ляляли...

...Так було часто. Теж само і в данному випадку: не приймаючи швидко і самочинного рішення, 2-ий гвардійський корпус ще в падолисті напевно був би в Києві. Настрій же його і його командирки пані Бош далеко був не миролюбивий. Між тим мені не раз потім доводилося іменню за цей вчинок чути осуд.

Для мене цей період перебування в корпусі був дуже тяжкий з боку праці, але давав моральне задоволення, позаяк я бачив, що

приношу користь. До того ж, з менту відходу корпусу з Меджибожа, всі комітети притихли, всяка пропаганда в перші часи привинилась. Частини жили по вагонах, навіть не „теплушкам“, бо Київ не давав нам глибок і, не дивлячись на стужу, ніякого незадоволення не проявлялось. Особливо в перші часи, всі слухняно виконували накази і дуже охоче йшли на бій з большевиками. Весь штаб свій я одіслав до Білої Церкви, сам весь час роз'їздив в вагоні по лінії і кермував частинами. Головне місце мого перебування було в Казятині. Ми обеззброїли масу напливаючих з фронту частин, пропускаячи солдат великоросів на Північ.

Вільне Козацтво

...Другого дня, будучи в Секретаріаті, я одержав через Скрипчинського телеграму про те, що 6 жовтня на Всеукраїнському Козацькому З'їзді в Чигрині мене одноголосно вибрано Отаманом всього Вільного Козацтва.

Про цю організацію „Вільного Козацтва“ були такі відомості: швидко після початку революції у декотрих українців, вихованих в старих традиціях, з'явилось бажання відновити українське козацтво. Ця думка виявлялась в різних місцях, але реально вперше була здійснена в Звенигородському повіті, де ще в червні місяці організатором козацтва стала людина на прізвище Гризло. Потім подібні ж козацькі організації повстали і по інших місцевостях, головним чином на Київщині. В перших часах оце козацтво не мало певної політичної партійної масти. Творилося воно з головною метою підтримання порядку. Селянська молодь, почасті і старші селяни, охоче приставали до козацьких організацій — менше свідомі ради шапок з „китицею“ і „журанів“ — більше свідомі захоплювались романтичними малюнками минулого. Було багато козацьких організацій хочби на Полтавщині, що складалися з хліборобів, переважно заможних. Ці останні були цілком різко антисоціалістично і антиреволюційно настроєні... Таким чином завжди все залежало від того, хто стояв на чолі частин, будь то сотня, полк, чи кіш. Люди здебільшого на початку ще не були поповнані пропагандою і їх можна було справити в бажаному напрямку. Коли ці козацькі організації розповсюдились по Київщині, Катеринославщині, Поділлі, Полтавщині і Чернігівщині — був скликаний в Чигрині з'їзд, що

і обрав мене 6 жовтня Отаманом всього Українського Вільного Козацтва...

Однак цей вибір показав мені, що для українців праця моя над утворенням сильної регулярної української частини мала велике значіння і сприяла популяризації мого імені...

Якби там не було, а в Генеральному Секретаріаті це моє обрання зробило надзвичайно неприємне вражіння. Це мені зразу кинулося у вічі. На моє запитання, що цей вибір означає, Скрипчинський відповів мені, що це так собі „почесна посада“.

Пізніше, коли мені довелося ближче придивитись до цього козацького руху, у мене зародилась думка, що козака організація, коли зуміти її як слід направити, може стати такою здоровою силою в національним русі яка може і змогла б врятувати Україну від загального розкладу, що сильно вже давав себе почувати не тільки серед війська, але і в рійних верствах громадянства...

На станції Козятин я був на з'їзді Вільних Козаків бердичівського повіту і побачив, на скільки місцеве населення цікавилось цією організацією. Цей з'їзд нагадав мені про те, що час вже і мені з'ясувати свої відносини до козацтва і я рішив при першій можливості проїхати до Білої Церкви, де oprіч мого штабу на чолі з генералом Сафоновим, перебувала також обрана на Чигринському з'їзді Вільного Козацтва — Козача Рада.

...1-го грудня до мене у Васильків з'явилася делегація представників од Вільних Козаків з привітанням. В той же день я поїхав до Білої Церкви, де знаходився мій штаб. Приїхав над вечір. Полтавець завів там зовнішній порядок. На станції була вистроєна почесна варта од зформованої Полтавцем сотні, яку він називав отаманською. Люди були добре одягнуті і взагалі були зовсім в порядку.

...Я налагодив працю в своєму штабі, зв'язався Юзом зо всіма великими залізничними вузлами, і це все примусило мене провести кілька днів в Білій Церкві. За той час я ближче став до козачого питання і тоді ж ще більше переконався, поскільки ця ідея користується співчуттям серед деяких частин населення. Я бачив ходаків, що приїздили до Генеральної Козачої Ради з Полтавщини, Катеринославщини і Херсонщини.

...На Україну робився натиск з обох боків. Бачучи, що умови, в яких живуть мої

частини погані і що в залежності від цього і їх моральний настрій помітно погіршується, я рішив покористатись Вільними Козаками і розіслав відозву в Звенігородський і Бердичівський повіти. В ній оголосив я добровільний призив козаків. Козаки мене цікавили як допомога, а oprіч того, я дуже хотів в дійсності побачити, що вони з себе уявляють як елемент бойовий і який їх політичний настрій.

Дійсно козаки на відозву відгукнулися і за кілька днів кілька сотень з'явилося зі Звенігородки до Вінниці. Я їх прилучив до 610-го полку. Як елемент бойовий вони показали себе з доброго боку, але на чолі наприклад Смілянської, здається, сотні опинилась якась темна особа — Водяний, надзвичайно енергійна, але безумовно непевна людина. Взагалі я переконався, що в козацтва тільки тоді може щось вийти, коли на чолі його буде не вибране, а призначене згори старшинство. В цьому напрямку я й вів далі діло...

...Я сподівався, що уряд Центральної Ради не буде, принаймні, перешкоджати нашій роботі у Вільному Козацтві, з огляду хоч-би на критичне становище перед очевидною вже тоді загрозою большевицького нападу і ще більш очевидною слабобою бездатності військ Центральної Ради. Але швидко виявилось, що уряд нашій праці не тільки не допомагає, а ще перешкоджає. Так, ми раз у раз натикалися на розкладову діяльність урядових агентів, які просто анархізували вільних козаків, агітували проти старшинства, проти всякої дисципліни, намовляли козаків не слухати наказів Генеральної Козачої Ради і потурати самим низьким інстинктам в козацьких низах, старгуючись цим притягти їхні симпатії на свій бік. Розвалюючи організацію Вільного Козацтва, уряд разом з тим паралельно намагається створити урядову козацьку організацію, для чого заводить при військовому міністерстві Особливий Козачий Відділ з прапорщиком Певним на чолі. Він робив тільки те, що роздавав зброю без пуття всякому зброю, який звичайно ні про яке військове діло навіть і думати не хотів, а творив безчинства і всяку шарпанину іменем Вільного Козацтва, тільки дискредитуючи останнє. Надаремно я вимагав од Певного припинити це шкідливе озброєння непевного елемента, ввести систему поручи-

тельства, завести суворий постійний контроль над поведінкою козаків, вести точну реєстрацію і організувати наперед кадр старшин-інструкторів, який-би замінив собою самочинних, часто в моральному і військовому відношенні непевних, отаманів. Тако ж надаремно я старався, аби було призначено в Особливий Козачий Відділ старшин, які вже довгий час працювали в організаціях Вільного Козацтва, мали певний досвід і вироблені погляди в зміслі необхідності завести порядок, а не анархію.

Коли неможливість працювати в контакті з урядом виявилась, я рішив працювати на власну відповідальність. Перш за все ми зробили вербовачне бюро старшин. В цій справі багато мені допомагав полковник Каракуца, українець, георгієвський кавалер.

Ми зорганізували інструкторську школу старшин. Начальником її я призначив капітана Секрета, теж національно настроєного. Були розроблені досить певні інструкції. Наш перший набір старшин негайно почався.

В той час справа організації Вільного Козацтва представлялася так. Найбільш численні організації були в звенигородському і сусідніх повітах Київщини. Вони підлягали обібраній на Чигринському з'їзді козацтва Генеральній Козачій Раді, яка перебувала в Білій Церкві. Сепаратно почали організації козацтва на Полтавщині полковник Олександр Сахно-Устимович і Милорадовичі. Тепер Сахно-Устимович ввійшов в склад Козачої Ради і таким чином полтавські організації були приєднані. В самім Києві був полк Вільного Козацтва, набраний з київського повіту Павлюком. Цей Павлюк був самостійником, але не вузько-фанатичного напрямку. Він мені подобався своєю енергією і ентузіазмом. Він любив оповідати про дивовижні пригоди свого полку, які траплялися в боротьбі з більшовиками. Його люди зовні виглядали, як військова частина, яка може воювати. Не вистачало тільки одягу і зброї. Павлюк одного разу запросив мене на засідання самостійників. Я пішов. Засідання зібралось в помешкані одного з Макаренків... Були опріч того кілька українських старшин з Сердюцької дивізії Капкана, генерал Греків, Павлюк, Полтавець і ще якийсь Остапенко, здається адвокат. Ця організація самостійників була мені симпатична тим, що у неї соціальна програма була більш

поміркована ніж в інших партіях, а головне тим, що вона стояла за безумовний порядок у війську. Вони вважали, що козацка організація мусить іти разом з ними і тому, мабуть, було і мене запрошено на це засідання. Особливо цікавого на засіданні нічого не було. Головним чином обговорювали питання про необхідність домагатися зміни військового міністра Порша. Висувували самостійники кандидатуру, ще дуже на такий пост порівнюючи молодого, кадрового старшину Болбочона, що також був присутній на цім засіданні...

...Ясно було, що небезпека большевицького завоювання примусить всіх шукати миру з німцями якою будь ціною. Між тим на Україні тоді ще було досить військової сили, щоби одбитись од большевиків, треба було тільки ці сили об'єднати і прибрати до рук, а для цього необхідно було опертись на якийсь ще не порушений революцією авторитет. Таким авторитетом, після упадку російської державної влади, залишались ще союзники-французи, принаймні в очах культурних класів і особливо у офіцерства. Та і в масі ще було не порушена повага до Франції, як держави, яку і німці досі не перемогли. В ті часи збольшевичена маса „узброєного народу” ще дуже обглядалась на союзників і не переставала побоюватись, що „француз прийде на усмиріння”. Я гадав, що цим настроєм мас і цим авторитетом союзників можна було скористатися, щоби довести до ладу розпочаті фронтовим командуванням і українським урядом військові українські формування, щоби поралізувати чим раз більший розкладовий вплив серед українського війська самого українського уряду і щоби мати реальну допомогу з боку як польського корпусу — досить добре організованого так і чехословацьких легіонів. Страшним нещастям було те, що український уряд був здатний тільки поглиблювати революцію, а не будувати й боронити державу. Він не тільки не допомагав нам, що хотіли зброєю боронити свій край від анархії і большевиків, а на кожному місці був для нас перешкодою, намагався і перед своїми і перед чужими дискредитувати нашу військову роботу. Серед військових людей підтримував він свідомо найбільш нікчемні елементи, думаючи, очевидно, що для „революційного уряду” військова справа це остання справа, ні для чого не потрібна.

На чолі всіх українських військ було поставлено тоді полковника Капкана, який зовсім не придатний був здійснити це завдання об'єднання всіх своїх і чужих, на українській території тоді перебуваючих, сил. Я був переконаний, що заходами в напрямку об'єднання всіх цих сил, при однодушній підтримці національно настроєних українських елементів, тоді ще можна було врятувати і Київ і цілу Україну. Поки що старався робити що міг, в справі організації Вільного Козацтва: послав зброю більш певним людям, надсилав у різні місця інструкторів, але це було краплиною в тім морі заходів, які належало зробити. Спочатку мені здавалося, що всі ці ліві і праві, соціалістичні і власницькі кола України зможуть об'єднатися біля уряду, ставши в одну лаву перед большевизмом; що вони зможуть заімпонувати своєю однодушністю і місіям союзників, і польським та чеським легіонам, і то таким чином створиться та відпорна сила, яка зможе захистити край од большевицької стихії, поки встане на свої ноги сама внутрішня стихія порядку, підрізана було першим несподіваним поривом революції. Але такого об'єднання протианархічних, лівих і правих українських сил не сталося. Залишився другий, більш тяжкий, шлях: оператися на співчуття „союзницьких місій” і при допомозі залежного од цих „місій” польського копусу та чехословацького легеону кинутись з кращими українськими частинами на боротьбу з большевизмом і з внутрішньою анархією та успіхом своїм потягти за собою й ліві соціалістичні елементи з їх Центральною Радою. Коли ж би вона і тоді за нами всетаки не пішла, то створити військову диктатуру, може навіть не розв'язуючи Центральної Ради, бо в самій Раді вже почався розклад революційних елементів і помічався початок протверезіння.

Коли я рішив приступити до діла, то за посередництвом В.В. Кочубея улаштувалось моє побачення з генералом Табуї і комендантом Суаньє. Перше побачення було в канцелярії французької військової місії десь біля Левашовської вулиці, потім, днів через два, наша нарада продовжилась при обіді в ресторані „Континенталь”. Табуї і Суаньє уважно мене вислухали, дещо записали, згоджувались зі мною, але якось не йшли на зустріч, тоб-то увесь час обмежувались за-

гальними фразами, а я хотів перейти одразу до діла. Це було 2-го, або 3-го січня. Час не ждав... В ці дні до мене приходило багато всякого люду: старшини, дідичі, громадські діячі... Багато зверталось з проханням оборонити їх, врятувати їхнє майно... Приходив також Петлюра. Йому хотілося зорганізувати окремих відділ з козаків, щоб виступити з ними в напрямку на Полтаву. Це йому більш-менш вдалося, і через кілька днів він був призначений отаманом Слобідського Коша. З частиною цього Коша він не без успіху приймав участь в бою біля арсеналу в пам'ятні січневі дні 1918 року. Окрім того заходили до мене представники різних українських організацій. Тоді в Києві вславився боротьбою з большевиками полк, набраний з робітників київських заводів. Полк цей був різко антибольшевицький з не менш різким виявленням українським націоналістичним настроєм. Заправляв ним Ковенко. Це була енергійна і смілива людина. За часів мого гетьманування цей Ковенко приходив до мене кілька разів з різними проектами боротьби з большевизмом, але після даних розвідки він в той же час сам підготовлював повстання проти мене. Скільки тут правди, я не знаю. У всякім разі в січні місяці Ковенко виявляв багато особистої відваги, енергії і організаторської ініціативи, а його полк з київських заводських робітників був одною з кращих частин Вільного Козацтва. Подібна організація вільних козаків, набрана виключно з заводських робітників, була в Єлисаветграді, тільки ще більш численна. Голова її приїздив до мене в Київ. Судячи по ньому, там теж були сильні українські національні тенденції, але багато було ще й революційного чаду. Мене зацікавила і вразила проява національних тенденцій в робітничих масах України при дуже поміркованих тенденціях соціальних, і то в самий розгар революції. Ці робітники були готові зі зброєю в руках поборювати большевицьке завойовання свого краю. Поруч з цим яскраво виступала трухлявість того, що репрезентувало „старий режим”. Ці шукали тільки посад, безпечного місця, де б заховатись, пересидіти завірюху революції, яка на їх думку сама пройде, пронесеться, як якийсь ураган і прийде знов ясный день тихого щастя, спокійного життя.

(Далі буде)

С. Левченко — сотник

ЯК ГЕТЬМАН ВСІЄЇ УКРАЇНИ ПРИЙМАВ СТАРШИН У КИЇВСЬКОМУ ПАЛАЦІ

Як тільки Гетьман всієї України прийняв владу, він зразу ж почав розбудовувати українську мілітарну силу, бо розумів, що без армії не може існувати вільна Українська Держава. Отже, **розбудова українського війська — це була головна мета Гетьмана Павла**. За кілька місяців по приході до влади вже були організовані кадри для 8-ми корпусів Української Армії, а це значило, що при мобілізації 500 тисяч людей твердою ногою могли б стати на кордонах України.

В Києві, як столиці України, була відкрита вища військова школа, де проходили перепідготовку 1200 старшин. Тут проходили не тільки курс спеціальних військових наук, а й українську історію, мову та літературу. Так, що з цієї школи виходив не тільки військовик, але й добрий пропагандист і вихователь для тих мало, або й зовсім не свідомих тоді селянських і робітничих мас, що мали бути покликані до українського війська.

В липні місяці 1918-го року цю школу скінчило 600 старшин. Яка ж була приємна несподіванка, коли старшини-випускники одержали запрошення на обід від самого Гетьмана Всієї України до гетьманського палацу!... Який же радісно-піднесений настрій, який ентузіазм запанував серед молодих старшин!...

Та й якже добре йшли українські старшини до свого Гетьмана в гостину: твердою поступ'ю, сталеву стіною — як личить справжнім козакам!... А йдучи, співали:

Гей, вдаримо з гаківниць,
Рубнемо шаблями...

І летіла та козацька пісня в сьайві липневого сонця — ніби орел дужим помахом крил, злітала над українським Києвом.

А хідниками завертали кияни та йшли за сотнями, бо чарував їх давно забутий „євшан-зілля” чар.

На ганку гетьманського палацу стояло двоє вартових, це були підстаршини в козацьких жупанах, що тримали рушниці по-підстаршинському: „Слухай до варті!”

Довгою крицевою стрічкою переливалося старшинство поміж вартовими до старого гетьманського саду, де під столітніми липами великим чотирьохкутником, накриті білими скатерками, стояли столи. А поміж столами проходжувались гетьманські осавули і запрошували старшин сідати до столу.

З палацу вийшов ЯВПан Гетьман Павло зі своєю блискучою свитою. Старшинство гримнуло, як грім:

— Слава Україні — Гетьманові Слава!

Достойний володар України поздоровив старшин з закінченням школи і підійняв бакал за здоров'я гостей.

Поруч Пана Гетьмана сидів військовий міністер, генерал Рогоза, а далі й інші українські полковники та генерали. Сиділи тут же, за столом, і представники німецьких військ, тих військ, що їх запросила на Україну Центральна Рада, а тепер оці „німецькі гості” сиділи тягарем на гетьманській шії.

Пан Гетьман підніс ще один бакал і запропонував тост за Вільну Українську Державу!... І тут же виголосив промову у якій сказав:

„Пам'ятайте, я твердо стою на ґрунті української державности і з нього не зійду!”

— Слава!!! Гримнуло старшинство і гримнуло так, що, здавалось, листя на деревах затремтіло.

А коли старшинство вже добре розгостилося, то Пан Гетьман запросив до співу:

— Заспівайте козачої, щоб луна по Україні розійшлась! І так сидючи на місцях, цей велитенський імпровізований хор гримнуло пісню:

Ой, чи пан, чи пропав — двічі не вмирати...

Пізніше Пан Гетьман фотографувався з різними групами старшин, а далі й попрацював, бажаючи всім нам успіху і слави в будівні Української Армії.

На другий день старшинство роз'їхалось по всій Україні виконувати гетьманський наказ: **творити мілітарну силу України!**

Не пощастило... **Пошли нам, Господи, нагоду ще виконати цей священний наказ нашого Гетьмана!**

С. Левченко

КИЇВ

в часи відновлення Гетьманщини 1918-го року

Я не пізнав тебе, мій Київе,
В пожежах був ти і димах —
Москви прокляті буревії
Привесли згарища та жах.

Тепер усміхнений стоїш ти,
Внизу — веселкою Дніпро
В блакить стріляють Лаври башти
І сонце золотить чоло.

У грудях клекотять мотори
І живчиком нестримних рук,
На власних крилах рве простори
Могутній Український Дух!

Усе кругом близьке і рідне,
Москвою гноблене віки.
Із маршем січовим побідним
Ідуть Хрещатиком полки!

Минули злої долі кпини —
Як три віки тому назад,
З розвалин, повіду й руїни
Встав України княжий лад!

Л. Омеляненко

ВЕСНА

Солов'ї відспівують всеношну
Яхонтам забугливих зірок,
Місяць ніжно пестить квітку кожну,
Бархат трав і кожен колосок.
Солов'ї відспівують всеношну
Нижнім розам, водам тихих рік,
Біла вишня патоку молошну
Срібним шовком ронить, як торік.

А мені відмірює чужина
Телеграфними стовпами путь,
Та квітки розкішної жоржини
Не дають удосвіта заснуть.

А мені відлічує чужина
Дні тривожні, місяці, роки,
Та забудь не в силі я калину
І порослі шпорішем стежки.

Ти навчи, прекрасна англічанко,
З поглядом холодним, мов туман,
Як забудь русяву таращанку
І в степу задуманий курган?...

Ти навчи, прекрасна англічанко,
Як ночей забудь весінній хміль,
Як лазуреві забути ранки,
Колоскову пісню рідних піль?...

Не цілуй — не треба!... Бо не кожну
Біль вгамує лобощів вінок...
Солов'ї відспівують всеношну
Яхонтам забугливих зірок.

І. Халява

О, НІ, НЕ ЗАБУДУ...

О, ні, не забуду малої хатини,
Де вперше побачив я світ,
Де висить разок моїх літ,
Зав'язаних міцно вузлом хуртовини.

О, ні, не забуду той голос, що першим
З первісного сну пробудив,
Той усміх, що радість зродив,
Надію і віру любов'ю оперши.

Ще досі той усміх у серці палає,
А голос так ніжно мембранами грає,
Нашіптує думи крилаті...

О, ні, не забуду ніколи тепла я
В холодній негопленій хаті, —
О, ні, не забуду я матір!

* * *

Повітря — чад. В ушах гуде.
Тремтить на серці біль.
Життя кипить і далі йде,
Та я програв з ним бій.
Нехай цвітуть тепер сади, —
Весна чужа мені!
Я вже зібравсь і йду туди,
Де розцвіли вогні.
Нехай шумить тепер вода,
Ключем летять пташки.
Поклін цьому я вже віддав,
Піднявши хрест тяжкий.
Підняв його і двигну я!
Розтверезить уми:
Кому весною є земля,
За правду кров'ю вмийсь!

Newfryngpan

„ГОЛОС НАРОДА — ГОЛОС БОЖИЙ!”

„З щоденника людини що її оточення не розуміє, не хоче, або й не може розуміти”

7.12.1952. „Голос народа — голос Божий!” Яка нісенітниця! І який це „боголюбивий” і „народолюбивий” макіявеленко вдумав оту богозневажливу формулку й пнув її поміж люди, і то так, що вона й досі по друкованих сторінках отирається... А бодай тобі!

Прошу дуже з'ясуйте мені, люди добрі, в якому саме випадку устами народу Бог промовив:

Чи тоді, коли той народ захоплено лепетав: „Оссана!”?

Чи тоді, коли той народ несамовито гукав: „Розіпни Його!”?

Пощо зневажати Бога, підсовуючи йому оту багатоголосну, але розладнану, бандуру (що видає часто-густо дуже фальшиві тони), щоб Бог ось так виявив свою волю?

8.12.1952. На ту саму тему:

І скажуть мені лукаві книжники: бачите, він хоче народові рота заткнути!

Ні!...

Голос треба подавати, але відповідно до розсягу його, вміння власника того голосу уживати залежно від обставин і місця. Дарма, прикладом, від Стецька („Сватання на Ганчарівці”) вимагати, щоб він за Цицерона правив, або від Виборного („Наталка-Полтавка”), щоб він романси Дюбесі співав...

Життя, а з тим і взаємини між людьми, громадами, спільнотами й державами надзвичайно ускладнилися, а зокрема взявши під увагу те, що засоби (духові й матеріальні) обдурювати один одного досягли свого вершка...

Тому мені все спадають на думку слова В. Липинського, на перший погляд ніби парадоксальні, але в суті речі надзвичайно мудрі:

„Авторитет, влада й відповідальність у народа внизу, а свобода й безвідповідальність зверху — це державний принцип Народної Республіки. Свобода внизу, а авторитет, влада й відповідальність зверху — це державний принцип Трудової Монархії.

Старе бюрократичне, централізоване кулачно-отаманське самодержав'є з правлінням парусот, чи парудесятків невідповідальних ні перед ким демагогів — це єсть Народна Республіка. Ряд автономних, клясових, професійних

і сільських республік, об'єднаних владою відповідального за будучність нації й держави своїм життям і життям своїх нащадків Господаря — це єсть нова, грядуча Трудова Монархія.

Вся влада Великому Господарю-Монарху Української Землі — вся свобода Українському Народові! Діло Монарха — організувати армію й державну адміністрацію; діло Народа — уладнати найкраще своє життя й свою працю в селах і містах, у полях і фабриках. Під таким гаслом може бути збудована Українська Держава”. („Листи...”, стор. 46).

Але монархії з володарем, оточеним радою наймудріших і найшляхетніших людей свого народу.

6.5.1954. Люди закляті в час і простір. Більшість із них примирюється з цим ярмом і приміряється до нього; одиниці намагаються вийти поза ті часово-просторові межі. Але більшість із таких розгублюється безплідно по манівцях. Ось хоч би й Aldous Huxley що шукає такого виходу дорогою спожиття 0,4 мескаліну „The Doors of Reception”

Тоді як дорога одним-одна: йти за тим, хто є в часі і просторі, але рівночасно поза ними і понад ними.

Той, кого „шукали вони, щоб схопити Його, але вийшов із рук їхніх Він” (Св. Івана, X, 39; св. Луки, IV, 30).

Для якого треба, не згубивши себе, вийти з себе. Саме: не згубивши себе, інакше бо божевільним станеш.

9.5.1954.

Є Мадонна!

На жаль, для небагатьох...

Є й „беллодонна”...

На жаль, для багатьох...

11.5.1954. Що ріднить і пов'язує В. Липинського, Тараса Шевченка й Павла Тичину (поки ще він не став Савлом Тичиною) з Гр. Сковородою?

Мені здається — їхнє безпосереднє доторкнення до самої істоти Українства.

До речі, шлях Тичини, шлях „від Сковороди”, шлях від Павла до Савла, шлях від Духа до матерії, від Серця до розуму, від Світла до тьми — це саме знак занепаду згаданого вище Українства.

З листів до Редакції

„...Дай, Боже, нам єдності і зрозуміння!... Та ще дай, Боже, дожити до того світлого дня, коли буде Гетьманом України Й. С. Пан Гетьманіч Данило.

Слава Україні! — Гетьманові Слава!...”

Василь Перебийніс

Ол. В.

В ДОРОЗІ НА ЗАХІД

3 щоденника

2-е квітня 1944. Село Худівці.

Вчора тут, біля нашої хати чогось вештались три верхівці — „красні”, озброєні „до зубів”... До хати не заходили, хоч, — як каже господар, — кілька разів, ніби, нарівалися зайти. Один з них говорив до людей по-українськи, а два інші — москалі.

Продовжую записувати події минулого тижня. Повернувся я до Верхняківце з порожніми руками. Та мій газда був дуже відважний чоловік, він сказав, що має в Глубідчаку родину та, що підемо туди шукати моє майно. Найбільше його цікавили віз і коні.

На другий день пішли ми всі втрьох: газда, моя дружина і я. Приходимо, — дійсно є тут якийсь близькі нашого газди, вони повели нас до сусідської стайні й там, поміж іншими кінями, стояла й наша пара. Знайшовся й віз та ще деякі річі. Книжок і рукописів не було, мабуть москалі забрали. Люди назвали нам трохи харчів замість тих, що зникли з воза.

Бачились з дружиною Петра Андрієвича, вона і діти збереглися, а його немає, поміж вбитими теж не було.

У селі є лише кілька чоловік більшовицької залози, а основні сили пішли на Борщів.

Запрягли свої коні у віз і їдемо до Верхняківце — за погонича газда. Ми з дружиною замасковані: обоє у вишитих кожухах, на ній хустка, на мені шапка — „газда з газдиною”...

Тепер ми з кінями, з возом, маємо дещо з харчів. Переховуємось у того ж газди...

За кілька днів перебування у Верхняківцях я роздивився на цих „визволителів” — все то зброд: сибіряки, камчадали, москвини з якихось „Пошехонських губерній”, але зрідка трапляються і наші землячки...

Була неділя, ми з господарем пішли до церкви. Йдучи селом, я бачив, що солдат тут багато немає, а ті що є одягнені й озброєні кепсько: кожухи, „ватенкі”, свити і зрідка шенелі — все те брудне й обірване.

Під самою церквою два солдати змотували дріт польового телефону. Я підходжу до них і починаю розмову. Всі москалі, я вдаю, що кепсько їх розумію. Підходить третій — українець з Чернігівщини, ми з ним розмо-

вилися і він сказав, що завтра вони відійдуть, а на їх місце прийдуть інші...

...Записувати події минулого тижня перебив мені гість, Олександр Т-ко, він з Полтавщини, у це село потрапив тим же шляхом, що й ми. Гість приніс чутку, що з Кам'янця Подільського німці пробивають собі шлях і, як кажуть люди, ще день-два і більшовики звідси відійдуть... Наш господар теж такої думки, що ми швидко зможемо вийти на волю. Коли б швидше...

3-го квітня. Село Худівці.

Крізь вікно бачу чудовий весняний ранок, соняшним промінням заліяте все село. Тихо, гілки зрідка перегукуються півні.

Син господаря каже, що вночі чути було далекі вибухи гармат. Дружина принесла воду від криниці і там теж чула, що москалі вже починають „смакувати удочки”...

Продовжую записувати події... Отже, на другий день, годині о 10-тій дійсно прийшли нові частини, ці вже були „зліці”, як висловлювався наш газда.

Не знаю, як це трапилось, але більшовики заарештували в Борщеві хлопця років сімнадцяти і він виявився з Верхняківце. Два москалі під автоматами привели його в село, щоб показав хату своєї родини — однієї жертви їм замало...

По дорозі з Борщева, під самим селом, є висока могила з хрестом, на якому написано: „Борцям за волю України”. Коли хлопець у супроводі двох вартових зрівнявся з могилою, він круто повернув у ліво, вибіг на могилу, вхопився руками за хрест і гукнув: — Ось це моя хата, стріляй!

Москалі з обох автоматів пальнули в безборонного хлопця...

Біля тіла забитого була поставлена варта, але не зважаючи на це, все село ходило дивитися на свого героя. Був і я біля нього, дивився: молодий русявий хлопчина — вічна слава йому, героєві!

Це сталося 27-го березня, в понеділок, а вже 28-го було ясно, що переховуватись у цьому селі не можливо. Верхняківці — понад самим шляхом і зовсім близько від Бор-

щева, де є велике скупчення більшовицьких військових частин.

У вівторок увесь день більшовики нищили по селі і забирали всіх, хто здавався їм підозрілим. Нам треба було йти з цього села. Ранком 29-го березня, як тільки почало світати, ми з дружиною взяли торби на плечі і... що Бог дасть!...

Йшли городами понад річку, садками, балками, трохи лісом... Старалися не виходити на шлях та головніші дороги і так дійшли аж до села Худівці — кілометрів шіснадцять. Підходячи до села, ми не знали чи тут живуть поляки, чи українці та чи є тут більшовики, а чи їх немає, навіть питались про це небезпечно. На наше щастя з крайньої хати вийшла молода жінка і, звертаючись до нас, сказала:

— Зайдіть-но люди до хати, мій чоловік вас зве!

Ми зайшли. Це був молодий швець — досить приємна і розумна людина, він, не питаючись нас ні про що, розповів нам: військових у цьому селі немає, а ось у Шупарці — велике село три кілометри звідси, стоїть більшовицький штаб і є багато війська.

Розмова скінчилася тим, що нам дозволили переночувати і, взагалі, багато чим допомогли.

На другий день ми познайомились з іншими людьми і вони нам дали притулок. Сьогодні вже п'ятий день, як ми на новому місці. Не знаю, що чекає нас, але я назавжди збережу в своїй пам'яті глибоку вдячність до всіх цих людей, вони ж бо безкорисно допомагають нам — лише з християнського милосердя та національної солідарності.

4-го квітня. Село Худівці.

З самого досвітку чути кулеметні постріли, вибухи гармат, гул моторів. Наші серця б'ються жвавіше, наближення фронту звеселяє нас. Коли б швидше...

Знову відвідав нас Олександр і сидів довго, години три. Це добродушний і веселий чоловік, стрілянина його теж звеселяє — він військовий, лейтенантом був, каже, що після цієї стрілянини можна сподіватися змін — дай, Боже!...

Згадав, що коли ми йшли з Верхняківець до Худівців, то в одному маленькому селі, чи може то хутір, нас закликав до хати молодий поляк. Розговорилися і він розказав,

що він сам лише третій тиждень, як прийшов додому аж з-під Одеси, там у полоні був — втік і місцеве населення, українці, його переховували і допомогли добратися аж додому:

— Ні в одній хаті, — каже він, — мені не відмовили шматка хліба і скрізь я міг переночувати!

Він дав нам пообідати і наповнив мою торбу харчами — добро за добро!... Найбільше йому сподобалось те, що ми одесіти:

— О, то у вас там добрий народ — ні з ким не ворогує!

5-го квітня. Село Худівці.

Сьогодні все село гомонить про те, що німці вже в Борцеві... Всю ніч я майже не спав, — кананада не припинилася. Вночі над селом пролетіло багато літаків, я їх не бачив, але гул був такий, як від цілої ескадрильї...

Зараз 2-га година по полудні, стрілянина втихає... Кажуть, що з Шупарки цієї ночі вийхав більшовицький штаб — москалі тікають!...

МИ ВІЛЬНІ...

6-го квітня. Село Худівці.

Хвала Богові, — ми вільні!... Сьогодні я вже безпечно ходив по селі. Ранком по головному шляху через Шупарку пройшли перші колони німецьких частин...

У селі кажуть, що вже є „нові перехованці” — люди переховують кількох червоноармійців. Син господаря розповідає, як „москаль” — молодий хлопчина з Херсонщини — скидав уніформу, плакав і просив, щоб його не видавали німцям. Кумедія!...

По обіді, годині о третій, до Худівців прийшли перші частини німецьких солдат. У нашого добродія ночує чоловік десять... Завтра в дорогу!...

Увечорі кілька більшовицьких літаків обстріляли село з кулеметів, на Шупарку скинули бомби, в кількох місцях спалахнула пожежа. Дорога небезпечна, але... вибору нема — завтра ж ранком йдемо!...

7-го квітня. Село Худівці.

Шоста година ранку. Ми вже поснідали. Дякуємо господарям, що врятували нам життя:

— Пошли, Боже, вам і вашим дітям!

В дорогу... Дорога небезпечна, але:

„...Пан, чи пропав — двічі не вмирати!...”

В ДОРОЗІ...

8-го квітня, 7-ма година вечора.

Минув другий день подорожі. Ми йдемо втрьох, з нами Олександр. Ранком, як ми виходили з села до нас приєднався цей, вже „старий знайомий”. Йшли через село Шупарку, біля церкви селяни копали могилу:

— Наші, чи німці?

Спитався Олександр.

— Ваші, — кажуть, — з-за Збруча!

Більшовицький штаб лишив по собі наслідки — понад півтори сотні розстріляних, там були всякі: священники, поліцаї, селяни — діти, жінки й чоловіки... Було трохи й місцевих селян, що вже встигли „провинитися перед визволителем”.

Йти було тяжко... Дорога вкрита автомашинами — розмісили болото так, ще номає де ступити, а тут ще моя нога... болить, на-риває, але мушу йти — сидіти не можна ж...

Несемо на собі тяжкий одяг: на дружині кожух, на мені — пальто, плащ, а Олександр натягнув на себе старий селянський кабіняк.

Та крім того, ще несемо й торби з дрібними пожитками... Нести важко, але й кидати шкода, бо ж може придатися. Ось зараз обійшли ми все село — немає де притулитися на ніч, скрізь повно німецьких солдат, цивільних не пускають — хоч на дорозі ночуй. Та наднесло нам солдата, думали — „німець”, коли ж ні — чех. Він навіть не солдат, а „унтер”, — потурбувався за нас... Спимо в хаті. Слов'янська солідарність!

9-го квітня. Сьома година ранку. Ніч була не надто спокійна: звечора піднялася стрілянина — і автоматні постріли, і кулеметні... Але чех флегматично заявив, що спати можна зовсім спокійно, бо це не в цьому, а в сусідньому селі — два кілометри звідси, там „руси” ночують. Поснідали. Чех приніс повне відро молока і громогласно заявив:

— Пий скільки хочеш, бо скоро й води не дадуть!

Перспективи, що й казати, невеселі!...

Вечір. Сьогодні ми пройшли понад двадцять кілометрів. Проходили біля Заліщик. Минули якусь розбиту залізничну станцію — все мертве, на станції — ні душі. Питалися людей в найближчому селі, чи ходять якісь потяги: „Ні, — кажуть, — вже більше місяця, як був тут якийсь рух на залізниці”.

Піднялися на гору, дорога проходить ви-

соким горбом. Сонце, тапю — весна... Повітря таке свіже, п'янке, що груди розпирає, йти важко. Відійшли від дороги й сіли відпочити. Сидить тут кілька німців і жують черствий хліб. Обличчя їхні злі, незадоволені... Один з них показує нам рукою в долину і каже по-російськи: „Харашо, харашо...” Дивимось на те „харашо” і бачимо: в долині хата горить... Люди бігають, метушаться... Нам згори все те здається дрібним, ляльковим, а люди — комашня. Німець знову сказав: „Харашо”, а потім додав:

— Так ім і надо!

— Чому? Питаюся.

— Партизани, — каже, — то все партизани!

Відпочили, йдемо далі... Щоб не штовхатися поміж німецькими солдатами на головному шляху, вирішили піти польовою дорогою, що йде паралельно. Переходили маленький лісок і набрали на два людські трупи: ще молоді, в цивільному одязі, один в руці тримає записну книжку і напів сидить, а другий лежить горілиці. Біля них на сухій траві — свіжозаструганий чорний олівець. Олександр „окинув їх” своїм досвідченим оком і авторитетно заявив: „Розвідчики!...”

Йдемо далі... Понад шляхом кілька хат, заходимо до крайньої і просимо води. Молодиця даючи воду, питає нас:

— Звідки ви йдете?

— З Кобиляк! — каже Олександр.

— А де це воно, я про таке не чула.

— Звідси не видко, бо то під Києвом!...

Галичанка сміється і ми всі сміємося... Потім розповідаємо їй про вбитих — ось у цьому ліску, що недалечко хати.

— Що ж то за дивина, — каже, — тут щодня є небіжчик та ще й не один! Це нам не подобається, — мовчимо. Молодиця:

— А хто вони з вигляду — шляхта, хлопи?

— Люди! Кажемо. Вийшли з хати... Вирішуємо швидше пройти цей шлях — небезпечне місце.

— А де безпечніше? Питаюся.

— На печі! — каже Олександр і почав: „У нашому селі була баба Горпина...”

— Бережіть дух, Олександр, про Горпину потім..., швидше рушаймо.

Та швидко йти не вдається — сонце, гаряче... ледве ноги тягнемо. Німці стягають з себе теплий одяг і кидають тут же, на шляху. По дорозі та понад дорогою розкидані

кожухи, „ватянки”, а найбільше теплих (ва- тою підшитих) штанів. Достойно як в приповідці: „Наляканий втікаючи, штани загубив!”.

Ночуємо в селі К. Село довгою сму- гою розтяглося понад шляхом. Повно ні- мецьких солдат — кожний закуток зайнятий. Ми знайшли якийсь курник і хотіли в ньому перебути до ранку, але... прийшов СС-ман і вигнав нас. Лейтенант „Вермахту” побачив і — запросив до хати. В хаті повно солдат, але ми будемо спати на соломі... СС-ман у цій же хаті варить вечерю, побачив нас і розходився:

— Я німець, в курнику сплю, а оці „ун- терменні” — в хаті!

Німці, що були з лейтенантом, схопили СС- мана і викинули з хати разом з його вечерюю.

— Дурню, — кричав лейтенант, — не нав- чився ще, то йти геть! Лейтенант, як видно, навчився. Це добре, — краще пізно, ніж ніколи. А СС-манів, як горбатих, тільки мо- гила виправить...

Записую навпамацьки, — в хаті темно. До- слівно на коліні пишчу, хованюся... Серед німців „шпигуноманія” — „Лякана ворона і куца боїться!”

ЙДЕМО ДАЛІ...

10-го квітня. Ранок... Вдосвіта, годині о 5-тій ранку, стукали у вікно німецькі солдати і просилися до хати. Вони розповідали „на- шому” лейтенантові, що з того ліска, — над дорогою, вийшли більшовицькі танки і хотіли перерізати шлях. Німецькі літаки відігнали їх, був бій і солдати цілу ніч лежали в болоті.

Вечір. Сьогоднішній шлях ще тяжчий... Ранком, як тільки ми вийшли за село, налетіли два російські літаки і обстріляли з ку- леметів. Жертв ми не бачили, але мабуть були — неможливо, щоб не було, бо на шляху — „Содом і Гомора!”... — несамовита мішанина піших, кінних і машин. Є тут і військові, і цивільні — все змішалося, сілудалося і вже не подібне на армію, — ярмарок!...

Понад шляхом довго тягнеться село, це мабуть не одне — низка сіл. Нарешті — міс- течко з великою кам'яною церквою. Біля церкви роздоріжжя; дорога розходиться на два боки: наліво і просто. Тут стоїть німець в уніформі польової жандармерії і розпитує „Гордіїв вузол”: військових, що ще подібні

на таких, — одною дорогою, а цивільних з кіньми й возом — іншою, туди ж і хворих та поранених.

Ми — піші, можемо йти куди хочемо. Сто- їмо на роздоріжжі — радимось: куди йти?... Ми знаємо, що і в один і в другий бік від шляху, 2-3 кілометри, — більшовики, бій з ними може початися кожної хвилини. Піти з хворими та цивільними — є шанс потрапити в лабети, з босвими частинами — під кулі й бомби з літаків...

— Краще смерть в бою, ніж лабети! Патетично заявляє Олександр. На цьому й порішили: йдемо з бойовими частинами.

Проїшли сьогодні багато — і малих, і ве- ликих сіл... Поминули одне містечко... З харчами кепсько, в селах понад шляхом — ні купити, ні випросити... Німці теж голодні. У селян — ні курки, ні худобини... Сьогодні бачив, як на одному хуторі німець ганявся за куркою, мабуть останньою. Курка з гвалтом навколо хати біжить крила розчепірила, а „покоритель Європи” за нею галопом аж за- пінився — не дожене. Де ж пак!... курка боса, а „покоритель” з кованими чобітьми — тяжко!... Баба вийшла на поріг, схрестила ру- ки і просячить „визволителя”:

— Шлях би тя трював, курку лиш!

Ми поставали втрьох на дорозі й дивимось — цікаво ж... Так німець курки й не піймав, — розлистався!... хтів стріляти на бабу, а та — в хату і двері на засов — „бах!...” і в фортеці. Німець вилаявся посвоєму, по-ев- ропейському, та й пішов Nach Deutschland.

А ми з Олександром курки й не хотіли, — картоплі здобули, дружина зварила — обід!... По обіді знову — „дай, Боже, ноги!”

Тільки вийшли за село — літаки!... Але німці мають оборону: понад шляхом з обох боків замасковані зенітки — як підняли стрі- лянину!... Не дали бідним москалям і роз- вернутися, довелося їм бомби „вишвирю- вать” в полі, на шлях не трапила ні одна. Лежали ми в рові, в калюжі, — некомфор- тально!... Повилазили — „чорти з пекла...” в болоті й очей не видно — так і йдемо, бо митись та сушитись немає де... Ось тільки те- пер (вже зовсім вечір) будемо сушити та чистити свої „шати”.

Як тільки літаки відлетіли, ми пройшли пару кілометрів — нова біда: гарматні вибухи!...

Далі буде

Ст. Горак

НАШІ ПРИЧИНКИ ДО НЕЗГОДИ

Нехай шановний читач не пере-
лякається вже самим заголовком,
мовляв „ще один” і чим скорше
перегорне сторінку... Хвилинка
уваги та об'єктивне думання про
те, що автор хоче сказати, — не
зашкодить читачеві.

Не починаю від далекої мину-
шини, бо воно і непотрібно, і за-
багато зайвого часу забере, але
нехай вже буде дозволенням почи-
нати від сьогодні — так, того ці-
кавого сьогодні... Раз на зміну
подивіться на цілу нашу політичну
діяльність, на конкурентні статті
наших часописів і, вкінці, на нас
самих із запитанням оскільки ми
самі свідомо, чи підсвідомо, є
винними за існуючий стан.

Дозвольте мені, шановні читачі,
висловити свої спостереження до
цієї теми: у наших політичних
діячів і публіцистів, на мій погляд,
відчувається брак історичного ду-
мання. Багато „письменних, —
як колись писав ще Драгоманів,
— починає і кінчає свою статтю
собого, своїм поглядом, своїми рі-
зних форм бажаннями і при помочі
свого маленького досвіду. В ре-
зультаті маєте повільні думки, оцінок
і ставлень до данної проблеми”.

Це добре, що людина — кожно-
часно вільний індивідум і має
право на висловлення своїх думок,
але дозвольте пригадати і поняття
громади, а далі і нації. Ось
і та громада, чи нація, в основі
свого існування має певну загальну
подібність, яка послідовно мусить
бути реалізована у всіх формах
вияву життєвості тої спільноти.
В історичному процесі ці подібності
виробляються, удосконалюються і
вже через цілий ряд перевірок
виробляються певні константні вар-
тості та погляди на загальність
і специфічність розвитку та існу-
вання даної нації.

Всі ми знаємо, що світ не по-
чався від нас, але чомусь-то в
наших формах дії хочемо бути
першими, одиницями і патентованими
винахідниками всього, що
нам попаде в голову!

Ми, українці, вже маємо істо-
ричну славу вибуялого індивіду-
алізму і дуже часто втрачаємо кри-
тичність розпізнання між індиві-
дуалізмом та анархізмом. З цієї
точки бачення доводиться ствер-
дити, що наша ціла історія не є
певною випадковістю, а таки про-
стим наслідком нашої вдачі.

Для оправдання видумали „Чай-
ку при битій дорозі...” і зі слізьми
в очах співаємо про неї; на душі
стає легше, а думання із відпо-
відними наслідками відкладаємо на
пізніше, мовляв: „Якось-то воно
буде!”

Як часто я помічаю, що поодинокі
дописувачі, чи — пробачте —
публіцисти, завжди „забувають”
що вже той, чи ген аж отой, це
вже говорив чи й писав — небез-
печна справа — бо може, боронь
Боже, виявиться, що той поперед-
ник був з „іншої партії” і тоді
пропала слава...

Маркантним явищем наших
„письменних людей” є ще проти-
ставлення себе всім і вся... і най-
простіше узагальнення всіх осіб,
підганяючи їх під одну, ясна річ,
безпомилкову свою мірку.

У певному українському середо-
вищі маємо стільки точок поглядів
і тактик, скільки дане середовище
має членів. До друкованого слова
в більшості доходять тільки ті,
які випадково мають в своїх руках
органи преси.

**Де причини цього, ніби нор-
мального, але в основі ненормаль-
ного явища?**

Наші політичні утрупування вже
цілими роками не мають нагоди
скликати широких з'їздів, де б з
поодиноких, — можна було б склас-
ти певну колективну, — думку,
що в результаті довело б, імовірно,
до ліквідації тих непорозумінь, бо
ж дійсність показує на місцях, що
в самій нашій українській спіль-
ноті є менше розходжень, як між
поодинокими одиницями, що при-
своїли собі амбіції репрезентантів
тої чи іншої громади.

Знаючи, що особисті амбіції в

кожній людині відіграють поваж-
ну роль, доходимо до ще одного
пояснення нашого політичного роз-
биття. Прошу не підозрівати мене
в намаганні заведення ще одної
скритої методи колективізації і то-
талізації нашого суспільства, але
все ж це є дійсність, бо ж в полі-
тичному житті не сміємо мати ти-
сячі різних поглядів, бо в наслідок
такого стану довелося б нашу Ук-
раїну поділити на тисячу респуб-
лік, щоб кожному експериментато-
рові дати нагоду здійснити його
маленьку „геніяльність”.

Від щирого серця треба вірити
нам, українцям, що ми демократи,
однак та демократичність виявля-
ється не в основному, а саме: узгля-
дненні волі більшості і меншості,
а в невірному переконанні, що де-
мократія — це, перш за все, гу-
ляйполе!...

Та вже будучи при таких „сре-
сях”, слід не забути й іронічного
скептицизму, який між нами, ук-
раїнцями, є відомий як неповага
до свого... „Що він там знає...”
і цим нашим типово українським
висловом, відкидаємо думку дру-
гих та полагаємо усі складні
процеси об'єктивної дискусії. Не
навчившись в минулому шляхет-
ної дискусії, сьогодні попадаємо
в сварки, а то й ворожнечу. Хто
ж терпить, на цих наших недолі-
ках? Звичайно, що цілість укра-
їнського життя і політики.

Вкінці, до всіх прикрих фактів,
згадаю про те, що в результаті
нашого політичного положення на
сьогодні маємо відсотково забагато
людей, які не мають поважної осві-
ти, чи, взагалі, відповідної підго-
товки, — протиснулися на від-
повідальні пости і в громадському,
і в політичному житті, — користу-
ючись відсутністю фахових кадрів.
Будучи не на своєму місці, такі
люди — може не зі злої волі, —
доливають решту оливи на вогонь
незгоди в нашому національному
житті. Бо ж незнання та мало-
культурність — гірші вороги, як
сама зла воля.

Ворогам національної єдності**„СХАМЕНІТЬСЯ, БУДЬТЕ ЛЮДИ”**

Переді мною Ч. 684 парижського „Українського Слова”. На другій сторінці пишастся невіддана стаття: „П. Скоропадський у світлі спогадів”. Виходить, стаття редакційна. Я не монархіст, хоч все більше склонююсь до переконання, що для такого анархічного, а головню мазаїстичного елемента, перепосної категорії людей, як саме наші, конституційна монархія в роді брітійської, хто зна, чи не **найкраща форма правління**.

І якраз як немонархіст запитую себе і панів ревелторів: кому потрібні такі „відкриття” такої якраз **„ПРАВДИ”?**

Коли переглядати все, що про нас понаписували москвини і поляки, коли конфронтувати навіть те, що будь-хто про нас відважується писати, коли конфронтувати старі документи писані про нас ворогами і ті марненькі писані залишки різних наших підпіль, повстанців, чи фрагментів державности з козащини, чи недавнього минулого, — то нічого дивуватися, коли чужинці, що могли б по відношенню до нас бути об’єктивними, не можуть набратися великого до нас переконання й симпатії, як до народу, що претендує на суверенність. Коли ж додати весь сморід, яким щораз з іншого кута дихає на світ наша емігранська преса всіх відламів і забарвлень, то таки трудно не погоджуватися зо слухністю великої осторожності тих чужинців та їх урядів.

Не знаю на якій підставі списані ті всі „спогади”. Знаю однак, що як польська, так ще більше московська сторона завжди і всюди намагалися українство і українську справу представляти або як чужу агентуру, або як авантуру невіддальних, неінтелігентних, або просто злочинних елементів, збочених, яких мовляв український народ сам цурається. Чи не є це сучасна московська практика? А коли була вона іншою?!... Мене ж засудженно на лагерь, як „ворога українського народу” — так собі кажу, між іншим — компромітація якого політичного руху, як виказування його неповажності, позбавлення його основ?

Мені без огляду байдуже, чи „спогади” правдиві, чи нормальна московська брехня. Мені важне, що „чистолінійні, найтрадиційніші націоналісти” заангажовані у поширенні се-

ред наших мас зневіри: ось які ми, ось які наші предки. Тут не допоможе говорити, що це не „ми”. Яблуко не падає далеко від яблуні. Які предки, такі й ми, тільки на інший „фасон”. Ніяк не змінити факту, що Скоропадський так само наш, як Хмель, Мазепа, Коновалець, Петлюра чи Шухевич. Коли не вмісте відшукати чого доброго й гарного в минулому своїх предків, **мовчіть!** Мовчіть, а не смердіть скунсами, як волав вже Липинський. Кого-будь з нашої минувшини опльовуєте, кого-будь топчете в болото опльовуєте самі себе і разом з затоптуваним предком, загрузаєте безповоротно в болото теж і ви!...

Як думаєте виховувати самопошану в народі, коли наперегін з ворогами вбиваєте у його схоровані чужиною, ворожою депривацією мізківниці додаткову отруту самобичування, самоопльовування, самоприниження? Як думаєте виховувати довір’я до якогось проводу, коли втовкмачуєте на випередки народові, що всі і все, що тільки дещо підноситься серед нас — це бруд, огида, зрада, малодушність, шкурництво, безобличчя, плюгавщина...

Як має вам вірити народ, коли народня приповідка каже, що **„свиня всюди бачить тільки свинство”** та **„лотр думає про всіх, що вони — як він”**. Застановіться, куди завело б вашу дитину виховання, коли б ви, обоє батьки, безнастанно б втовкмачували одне про одного всі, навіть тільки дійсні і правдиві свої блуди й прогріхи?!... Народ нічим не ріжниться у потребі виховання від дитини. Коли ви неспроможні годувати його красою і чеснотами, — **мовчіть**, залиште порожні сторінки своїх видань, а краще ідіть до сусідів, членів здорових державних народів пасти свині, ніж займатися паскудженням паперу.

Я безпретенсійний, сірий рядовик, але мені рветься терпець. Кличу до вас, **панове** — чи як таких величати — **схаменіться, схаменіться**, і нарешті хоч тут на чужині серед здорових людей, ставайте людьми, як закликав великий батько Тарас:

„Схаменіться, будьте люди, бо лихо вам буде!...”

Зрозумійте, що опльовуючи своїх і своє, байдуже, за їх імення, переконання тощо, самі копаєте гроби для всего, що може у своїх „*lucida intevalla*” бажаете творити.

Роман Могильницький

ВІД РЕДАКЦІЇ

Коли була надрукована в парижському „Українському Слові” стаття: „П. Скоропадський в світлі спогадів”, з приводу якої Шановний Автор вищедрукованого листа справедливо обурився, до одного з членів редакційної колегії нашого журналу — хтось, нам невідомий, але доброзичливий чоловік — надіслав 684-те число цього часопису, звернувши: „А що Ви на це?”

Ми прочитали ту статтю та й ...нічого! Нічого, бо не вважали за потрібне дискутувати вже давно передискутоване.

Справа в тому, що ця ж самісінька стаття, лише під трохи іншою назвою та з підписом „М. Ростовець” була вже друквана в 314-му числі „Українського Слова” в Парижі, ще в році 1939-му — 15 років тому.

Тоді ж, в 1939-му році, Др. Осип Назарук написав у відповідь „українським націоналістам”*) Слово до українських людей доброї волі, що було надруковане в журналі „Нація в поході” Ч. 13-14 (30-31) за вересень 1940 рік. Тоді ще були живі і ЯВП Гетьман Павло, і багато інших визначних свідків відновлення Гетьманщини на Україні в 1918-му році. Це дало можливість Д-рові О. Назарукові (він уже теж небіжчик) докладно розібратися у всіх закидах на адресу Пана Гетьмана, перевірити цитовані тексти та розкрити перед читачами всі „махінації” М. Ростовця, як-то він — „націоналіст”, використовуючи московські (отже, ворожі) джерела, часом фальшуючи та підтасовуючи їх, старався скомпромітувати Гетьмана України. Відповідь та — ціла книга на 50 сторінок вбористого друку.

Як ми вже зазначили, тоді ще був живий Пан Гетьман і він сам, чи хтось з його вірних, — міг, чи могли були боронитися. Але тепер, коли бувший Володар України — небіжчик, то замість молитви за спокій Його душі, починати дискусію про те, що багато років тому вже було передискутовано — це, по меншій мірі, не так!

Лист Вельмишановного Пана Доктора, Романа Могильницького, друкуємо тому, що це голос чесного українського патріота, який справедливо обурився не тільки проти компромітації св. пам'яті

*) Щоб не виникло непорозуміння, ми вважаємо за потрібне зазначити, що мова йде про так званих „українських націоналістів”, націоналістів в лапках, бо дійсних українських націоналістів ми дуже поважаємо, як справжніх патріотів.

Редакція

Гетьмана Всієї України, Павла Скоропадського, а і проти звичайного в середовищі мельниківських націоналістів „лиття помиїв” на голови всіх, хто смів піднятися вище стандартного рівня партійного бовтуна.

Як ми вже тут згадали покійного Др. Осипа Назарука, то цю свою замітку закінчимо словами з його відповіді:

„Ми будемо народом, що вмітиме правити собою, але тільки тоді, коли вірно витримаємо при своїм правоправнім Гетьмані і Роді його. Навчені тяжкими нещастями і поневіркою, ми вже тепер розуміємо, де головний осередок нашої політичної сили. І ми, працївнї люди, своїми грудьми охоронимо той центр української сили, зробивши з ним у серцях наших нерозривний договір — умову на віки вічні, хочби ви, панове інтелігенти і півінтелігенти, не знали як паплюжили той наш Головний Рід, паплюжили за чужі гроші або з власної дурности! Нас вже не переконате, щоб ми позбувалися голови і віддавали її на поталу ворогам, бо ви ту голову за юдині гроші продали або з безмежної глупоти в своїй уяві заміняли за свою дурну голову. Ось вам наше останнє слово в цілій політиці!” Др. Осип Назарук „Слово...” стор. 46.

БІБЛІОГРАФІЯ

В місяцях лютий і березень на адресу редакції надійшли такі видання:

„Наша Церква”. Церковно-релігійний місячник, орган світського Апостольства. Лондон, Англія. Рік V. Ч. 2 (22) і Ч. 3 (23).

„Католицька Акція”. Місячний орган централї українців-католиків Апостольського Едмонтонського Екзархату. Рік VI. Ч. 2 (57).

„Віра й Культура”. Місячник української богословської думки й культури. Орган Українського Наукового Богословського Товариства. Рік XVIII. Число 4 (16). Лютий 1955.

„Овид” Ч. 10-12 за 1954 рік. Видас й редагус Микола Денисюк.

„Пороги”. Місячник літератури, науки, культури. Буенос Айрес, Аргентина. Ч. 59/60 за 1954.

„Нові Дні”. Універсальний ілюстрований місячник. Рік VI. Два числа: Ч. 60 за січень і Ч. 61 за лютий 1955 рік.

„Український Літопис”. Журнал Української Державницької Думки, Культури і Науки. Ч. 2 (32) за 1954 рік.

„На Слідах”. Двомісячник, виходить при Українському Національному Музеї. Онт. Каліфорнія. Рік I. Ч. I. Січень-лютий 1955. Це новий журнал. Редакційній Колегії та видавцеві бажасмо успіху.

„Лис Микита”. Журнал сатири і гумору. Рік 5. Виходить що три тижні. Три числа: 17, 18 і 19 — два за січень і одне за лютий 1955 рік.

„For land and freedom” A story of the never-ending struggle of the oppressed. By Kalenik Lissjuk. Ontario, California, 1954.

Серед книжок

„ОЙ, ХТО ТАМ?”

Віршики для дітей К. Перелісної. Рисунки Ю.С.
Видання автора. 1954 р. Стор. 16. Printed in U.S.A.

Серед нашої, на жаль, убогої по обидва боки залізної заслони літератури для дітей нововидана книжка **К. Перелісної „Ой, хто там?”** становить цінний вклад в українську т. зв. „дитячу літературу”.

Книжка подає 21 вірш: „Ой, хто там?”, „Хвора лялька”, „Песик”, „Коник”, „Шевчик”, „Черевички”, „Гусочка”, „Кізка”, „Метелик”, „Пап”, „Лисичка”, „Півник”, „Мушка”, „Гриб”, „Курчата”, „Білка”, „Зайчик”, „Прогулянка”, „Руді”, „Бідна киця”, „Снігова баба” — для наймолодших. Але ці віршики будуть цікаві і для дітей середнього віку, бо навіть дорослі читають їх з захопленням.

Вірші К. Перелісної — цікавого для дітей змісту й характерної для українського життя тематики. Майстерна і легка метрика віршу, а головне — відповідна дитячому розумінню й любові говорити „до прикладу”, тобто любові до власного віршування, — свідчить про те, що автор зумів перевтілитися, давши зразки дитячої поезії. Типово українські художні образи (киця, півник, мишка, песик, коник, гусочка, кізка, метелик, мушка, зайчик, лисичка, білочка, кіт-воркіт, горобці-прехороші молодці, снігова баба і т.д.) — таки, справді, художні і знайомлять дитину з життям і оточенням рідного краю. З цього погляду рецензована книжка прислужиться українським родинам у національному вихованні своїх дітей, особливо народжених на чужині.

Добріша й чиста українська мова збірки підносить її на рівень доброго підручника у вивченні української літературної мови.

Гармонійно поєднані з задумом автора чудові малюнки та орнаменти ілюстратора цієї книжки **Ю.С.** становлять нерозривне ціле з змістом збірки і наочно показують, як українську суть художніх образів, так і відповідні аксесуари українського життя та рідні красоти української природи. Ілюстрації **Ю.С.**, поруч з подібними ілюстраціями до „дитячої літератури” відомого майстра **О. Судомори**, становлять в Україні неперзодженні зразки до наслідування.

Не менше значення має і оригінальний шрифт набору збірки, стилізований з церковнослов'янського під український (писаний, очевидно, від руки, що нагадує стилізовані зразки українського письма роботи Юрія Нарбута).

Незрозуміло тільки, чому ілюстратор свої малюнки (в туші пером) називає „рисунками”, коли, згідно

з термінологічними словниками УАН, слово „рисунок” викликає в нашій уяві зовсім інше поняття. Так само для художнього вигляду книжечки варто було б дати в ній більші поля (чи береги). Тоді книжка виглядала б ще імпазантніше. Але перша і друга наші завваги — це лише дрібні недотягнення.

Значно більше важать допущені з вини автора, чи з вини ілюстратора правописно-мовні помилки збірки:

1. замість „кіть-кіть” від слова „котити”, скорочена форма „коть-коть”, що за законом „ікання” в українській мові мусить дати „кіть-кіть”, написано „кить-кить” (с. 3).

2. Замість усталеного правописом „чотири”, очевидно, для рими дано „чотирі” (с. 9).

3. Очевидно для рими, допущено й помилку супроти форми кличного відмінка: дано хибно „Бровко”, замість поправної форми „Бровку”. А цього не варто було робити, хочби з огляду на русифікаторську мовну політику під советами, що намагається притаманну українській мові форму кличного відмінка виперти з ужитку, щоб наблизити українську мову до московської (с. 10).

4. Замість поправного, за правописом, „червяків” (дивись хочби „Правописний словник” Г. Голоскевича, с. 434). дано діалектне „черваків” (с. 12).

5. Нарешті, замість поправного, за українським правописом, „сиджу”, дано хибно діалектне „сижу” (с. 13), що так само є неприпустимим для книжки, писаної доброю українською літературною мовою.

Не слід було легковажити й пунктуації; коли у книжці дано поправно „Ой, хто там?” (з комою після „ой”), то її (кому) треба було поставити в цьому наголовку і на обкладинці, і на чільній сторінці.

Усе ж зазначені недогляди видання не знижують нашої високої оцінки збірки, і тому появу таких книжок, як „Ой, хто там?” **К. Перелісної**, на нашу думку, слід тільки вітати.

Др. Г. Завадович

УВАГА! КНИГА ДЛЯ ДІТЕЙ УВАГА!

Нова збірка віршиків

К. ПЕРЕЛІСНОЇ

„ОЙ, ХТО ТАМ?”

21 віршик! Багато малюнків!

Ціна 80 цт.

При замовленні 20 прим. знижка 40%

Замовляти:

К. PERELISNA

4509 Buell Drive, Fort Wayne, Ind., USA

Стихія творить, а не руйнує тільки тоді, коли вона організована, коли її веде один провід, і коли вона зв'язана зі своїм проводом одним творчим духом. Сполучення „Духу Нації” з „Духом Землі” дасть цей організуючий творчий дух великій українській стихії.

Граф Адам Монтрезор

„У ЛІСНИЧІВЦІ“

Софія Парфанович. Видавництво М. Денисюка.
Друковано в Аргентині.

Твір Софії Парфанович „У лісничівці“ цікаво і барвисто змальовує взаємини людини з дикими звірятами в лісах Карпатських гір. Письменниця малює нам чарівну казку своєї рідної Бойківщини, малює з глибокою любов'ю і теплом, з добрим знанням побуту своїх ближчих земляків та четвероногих мешканців лісу:

„Під чорним лісом, на галявині, далеко від села, стояла самотня бойківська хатка. Була така стара, як господар... У тій то хаті прожив Дмитро Рибак своїх вісімдесят літ...“

І ось оцей старий мешканець лісу — „дикий стрілець“, як його називає письменниця, розповідає молодому хлопцеві про життя звірат у лісі:

„То є на що подивитися! Певно, що треба знати, де йти... Кожну звірину треба підійти, й то в лісі найважніша робота. Звірина має нюх, де вже нашому до нього! Зачує нас здалека. То ви мусите дивитися відки вітер віє та йти проти нього...“

Читаючи це, почуваш, що Дмитро Рибак — великий авторитет у лісових справах і віриш його кожному слову.

Книги про природу рідної землі, про тварин і птахів, що населяють Україну, прищеплюють читачеві любов до батьківщини і породжують почуття гордості за багатство рідного краю. А тому появу такої книги, як „У лісничівці“ Софії Парфанович, треба тільки вітати та заохочувати ще й інших авторів взятися за цю справді цікаву, але, на жаль, занедбану у нас тематику в художній літературі.

Олекса Воропай

НА УКРАЇНІ

Тарас Шевченко в естонських перекладах. Як подає „Літ. газета“ від 8-го березня ц.р., Естонське державне видавництво видало збірку повістей Тараса Шевченка в естонській мові. Переклад — М. Юрна. В збірку ввійшли: „Художник“, „Музикант“ і „Княгиня“. В грудневій книзі журналу „Війснурк“ („Зірка“) за 1940 рік були надруковані поезії: „І виріс я на чужині“, „Причина“, „Заповіт“ — в естонській мові. Перекладачами Т. Шевченка за роки 1940-1954 були такі естонські письменники: Март Рауд, Ральф Павре, Володимир Беекман.

Твори української літератури в Чувашії. Чувашське державне видавництво видало другим виданням чувашською мовою „Кобзар“. Т. Шевченка та ще кілька творів сучасних українських (поневолевних більшовиками) письменників, в тому числі „Гумористичні оповідання“ Остапа Вишні. До 100 річчя з дня народження Івана Франка чувашське видавництво видає чувашською мовою збірку його оповідань. В книзі подається докладна стаття про життя і творчість Івана Франка.

Праця про І. Котляревського чеською мовою. У кінці минулого року в Празі вийшла праця Д-ра Мікуласа Неврлого (автора монографії про Івана Франка) „Іван Котляревський і його будитеська справа“ (будителями чехи називають діячів національного відродження XIX століття). Праця відкривається епіграфом з вірша Т. Шевченка „На вічну пам'ять Котляревському“. На початку М. Неврлий подає відомості про Полтаву, де народився Котляревський, про великі культурно-історичні традиції міста. Другий розділ — біографія Котляревського, формування світогляду й загальний огляд його творчості в зв'язку з літературним процесом того часу. В третьому розділі розглядається „Енеїда“, в четвертому — драматичні твори. В кінці — про організацію в Полтаві 1952 року літературного музею першого класика української літератури. Крім того, подається імена перекладачів творів Котляревського на чеську мову: М. Марчанова, Й. Туречек-Ізерський, З. Ганумова.

На батьківщині Юрія Федьковича. В селі Путила на Буковині, де народився і довгий час працював Юрій Федькович, в 1940 році був організований літературно-меморіальний музей. В час війни музей згорів. Тепер — відбудований, експонати дав Чернівецький літературний музей. Частина речей поета зібрана серед населення. Ім'ям Юрія Федьковича названа головна вулиця Путилі та путильська середня школа.

ПРО ГАЗЕТУ „РАНОК“

На повторні запити наших читачів про те, чи газета „Ранок“ продовжує своє існування, — відповідаємо: згідно „Повідомлення“ від 13-го грудня 1954 року за підписами ред. Проф. д-ра І. Марченка та адміністратора Ф. Дідуха газета „Ранок“ припинила своє існування і більше не виходить.

„Бунчук“

В площині організації політично-суспільного життя ми хочемо, щоб була забезпечена максимальна свобода людини і її дії на глибоких християнських засадах. З цим пов'язана вимога забезпечення за громадянством права на приватну власність, хоч ми не виключаємо в деяких випадках ні кооперативної і суспільної власності, ні теж націоналізації, коли мова, наприклад, про шляхи, транспорт, важку промисловість і т. д. Врешті ці питання будуть вирішені згідно з бажанням цілого народу.

Гетьманіч Данило Скорогедський

Др. Петро Ковалів (Женева)

ПРИГЛЯДАЙМОСЯ ДО ІНШИХ НАРОДІВ

(З думок про єдність нації)

Єдність є необхідною передумовою величчя народів, які мають власну державу, бо це дозволяє їм в лихі часи перебути хуртовину з далеко меншою шкодою.

Звичайно народів державному легше оцінювати становище з точки погляду користі цілої громади. Він не лише бачить величезну користь для всього народу коли уряд його має авторитет і підтримку, але й відчуває що „те що йде на шкоду вуликові, не може бути дійсно корисним окремії бджолі”, як висловився великий римський імператор Марк Аврелій.

Але треба нарешті зрозуміти, що для народу недержавного вміння виловити досить авторитетний народній центр є запорукою успіху на шляху до незалежності, є **першим серйозним кроком до власної держави!**

Для українців, що їх доля закинула поміж англосаксонців, головне в колиску їх Великої Британії, величезною перевагою є змога приглядатися навколо, спостерігати високий патріотизм народу, його здоровий нахил до об'єднання, що так спричинилося до розквіту й величчя „Комонвелту”. Одним з яскравіших виявів того природного нахилу англійців до національної єдності було святкування 80-их роковин сера Вінстона Черчіля.

Безперечно далеко не всі англійці — більше того, навіть не всі однопартійці! — поділяють погляди сучасного прем'єра. Проте участь в святі діячів з опозиції була щирою, так як щирим було зрештою і побажання, яким закінчив під сміх присутніх свою промову голова опозиції Етлі: „проте я, звичайно, не можу побажати вам залишатися якнайдовше прем'єр-міністром!”

Щасливий англійський нарід, який вмів об'єднуватися на певній події не лише в скрутні моменти свого існування! Щасливі будуть і українці, коли зуміють не лише приглядатися, але й навчатися, коли матимуть не лише щире й вперте бажання **Єдності**, але вмітимуть вживати відповідні засоби, як ту єдність осягнути...

А єдність нації надзвичайно полегшить відбудову незалежної України!...

Українська хроніка

*** 26 і 27 березня ц.р. в Лондоні відбулися 10-ті Річні Загальні Збори Союзу Українців у Великій Британії. На цих Зборах, як і минулі роки, обрано Почесним Предсідником СУБ Й.С. ЯВП Гетьманича Данила Скоропадського.

В наступному числі нашого журналу читайте промову **ЯВП Гетьманича Данила** на 10-тих Загальних Зборах СУБ до своїх виборців.

*** У неділю, 13-го лютого ц.р., в Українській Православній Церкві міста Болтон (Англія) Протоіерей **о. А. Мирошніченко** відправив урочисту молебень за здоров'я **Й.С. ЯВП Гетьманича Данила**. Молебін відбувся при численній участі вірних, що проживають в містах Болтон та Рочдель. Хор під керівництвом **п. Солов'я** був гідною прикрасою урочистості.

*** 25 лютого ц.р. в Мюнхені на окремому засіданні історичної секції УВАН було відзначено 35-ту річницю наукової діяльності історика **Проф. Олександра Оглоблїна**. Доповідь про життя та наукову діяльність Ювілянта прочитала **Проф. Н. Полонська-Василенко**, співдоповідь **Проф. П. Курїнний**. Як повідомляють з Нью Йорку, 29-го січня ц.р. українська громадськість там теж відзначила 35-ту річницю наукової діяльності **Проф. О. Оглоблїна** разом з ювілеєм **Проф. В. Січинського** та поета **Є. Маланюка**. Від Українського Гетьманського Руху в США Ювілянтів привітав **Проф. Москаленко**.

*** В неділю, 27-го березня ц.р. в Лондоні (Англія) відбувся великий концерт з нагоди 10-х річних Загальних Зборів Союзу Українців у Великій Британії. **Й.С. ЯВП Гетьманич Данило Скоропадський**, як Почесний Предсідник СУБ-у, відкрив концерт короткою промовою в українській і англійській мовах, відмічаючи велике суспільно-громадське і культурне значіння СУБ-у, як всеукраїнської патріотичної організації. Гетьманич Данило закликав всіх українців до єдності і творчої співпраці. Потім виступила Предсідниця Бритійської Ради Допомоги Втікачам, **Дам. Мей Кервен, Д.Б.Е.,*** вітаючи українців в ім'я очолюваної нею організації.

Концерт пройшов з великим успіхом. Всі точки програми: чоловічий хор, національні танці, капела бандуристів, сольоспіви, а особливо гра на цимбалах Пана М. Купчака були щедро нагороджені рясними оплесками вдячних слухачів. Як нагороду за мистецькі досягнення, в кінці програми Гетьманич Данило вручив в ім'я СУБ-у подарунки диригентові хору „Гомін” Панові Я. Бабунякові, балетмайстрові танцювальної групи В. Камінському, співаці М. Синельніковій та цимбалістові М. Купчакові.

*) Титул — „Дама Бритійської Імперії”.

ЗНАМЕННА ПОДІЯ

Офіційний часопис провінції Ріо Гранде по Сул Республіки Бразилії „Щоденник Юстиції” у числі з січня 1955 року подає, що адміністративною владою затверджено Статут „Української Громади Південної Америки” заснованої П. жовтня м.р. і наводить повністю Статут Громади.

Треба знати, що в країнах Південної Америки легальне оформлення чужонаціональних організацій надто утруднено різними легальними перешкодами за якими криється прагнення влад асимілювати ново-прибулих іммігрантів, а не дозволити їм жити власним національним життям.

Тим приємнішою є наведена звістка. Приємна тим, що кількарічні стремління української громади в Порто Алегре, їх боротьба за право жити власним національно-культурним життям увінчалася повним успіхом.

Ми з живим інтересом слідкували за всіма фазами тієї боротьби, за всіма удачами і невдачами і тепер радіємо з перемоги групи українців-державників на чолі з Панею **Слеонорою і п. Мирославом Тарновецькими**.

Статут, підписаний Президентом Української Громади **п. Мирославом Тарновецьким** окреслює завдання Громади так: „завданням Громади є збереження і розвиток культурних потреб українців, організації курсів рідної мови і літератури, розвиток українського музичного, драматичного і танцювального мистецтва, організація бібліотек і лекцій, розгорнення і поглиблення культурних зв'язків української і південно-американської культур”.

Як видно з Статуту, завдання Громади дуже широкі і вдячні.

Хочемо побажати новоствореній клітині українськості успіху і процвітання. Як нам пишуть з Порто Алегре, Громада розпочала свою діяльність молебном в Православній церкві за здоров'я **Його Світлости ЯВПана Гетьманича Данила** по чому слідувало прийняття Головою організації **п. М. Тарновецьким**. Від усього серця бажаємо успіху в роботі Громади і її молодому Голові-ентузіястові **п. Мирославу Тарновецькому**. **В. Личманенко**

Увага! Просимо всіх наших читачів, дописувачів та співробітників подавати матеріали до „Української Хроніки”.

УВАГА!

Всі привітання з нагоди Великодніх Свят та матеріали пов'язані з 37-мою річницею відновлення Української Гетьманської Держави, які поступають на адресу редакції після виходу цього (4-го) числа „За Єдність Нації”, будуть надруковані в наступному (5-му) числі нашого журналу.

Редакція

З листів до Редакції

„РІВЕНЬ ВАШОГО ЖУРНАЛУ З КОЖНИМ ЧИСЛОМ ПОЛІПШУЄТЬСЯ...”

„...Назва Вашого журналу ставить перед Вами цікаві й важливі завдання, що їх, однак, можна розрішувати тільки з великою самопожертвою, запалом, вірою і любов'ю у велике спільне для всіх українських патріотів діло — визволення нашої Батьківщини і створення своєї Української Держави. Бажаємо Вам успіху! Поможі Вам, Боже!...”

Єлисавета Кужим-Скоропадська

„...Журнал справді ведеться добре, і я сподіваюся, що за Вашою участю він буде розвиватися далі. Бажаю успіхів! Незважаючи на невеликий розмір, він змістовний і цікавий, і я з охотою буду брати участь в ньому...”

Проф. Др. Н. Полонська-Василенко

„...З приємністю стверджую, що „За Єдність Нації” робить дуже гарне, культурне враження і виразно помічається, що рівень Вашого журналу з кожним числом поліпшується. Приємно вражає, що „За Єдність Нації” не займається звичайною емігрантською полемікою, а натомість звертає увагу загалом на засадничі проблеми — спільні для всіх українців, звідки б вони не походили.

Від щирого серця бажаю Вам і Вашим співробітникам дальших успіхів на добро Української Справи...”

Галина Мельник

„...Чотири числа журналу „За Єдність Нації”, що ми їх отримали є доброю прикрасою української бібліотеки при Українській Громаді в Туреччині. Журнал цікавий своїм змістом та щирим закликком до єдності, як до нашого загального добра на щастя України...”

Сотник Микола Забелло
Царгород Туреччина

„...Щиро дякую за пересилку мені журналу „За Єдність Нації”. Від хворого, але щирого серця бажаю Вам успіху у Вашій смілій і правій праці на добро України.

Найбільше мене тішить те, що Ви цей скромний і маленький журнал ознаменували Тризубом з Хрестом.

Я вірю лиш в одно і тільки в одно, що Україну визволити можна тільки з хрестом, бо все те, що робиться без Хреста на Україні вже зроблено і доведено до осяжного кінця.

...Усім тим, що бояться Хреста на Україні робити немає чого, вже запізно...

Молюся до Всевишнього Творця, щоб Він підтримав Ваші зусилля робити добро для України тільки ознаменувавши себе Хрестом...”

Федір Горбик

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „ЗА ЄДНІСТЬ НАЦІЇ”

надійшли пожертви від таких осіб:

Інж. Ів. Вовк (США)	11	доляр.
Пан Гр. Носенко (Австралія)	30	шілін.
Гетьманська Організація в Віндзор (Канада)	10	доляр.
Пані Е. Тарновецька (Бразилія)	7	доляр.
Пан Петро Чайківський	3	доляр.
Пан О. Петренко (Канада)	2	доляр.
Інж. М. Абдула (Канада)	2	доляр.
Пан К. Поворознюк (Франція)	1000	франк.
Пан Т. Дідух (Англія)	10	шілін.
Пан Ол. Кравченко (Канада)	2	доляр.
Пан М. Муха (Англія)	10	шілін.
Полк. М. Янов (США)	1	доляр.
Пан Ів. Маляр (США)	2	доляр.
Пан Ал. Блашків	1	доляр.
Др. М. Сіменс	2	доляри.
Пан Павло Живогляд	30	шіл.
Др. В. Попович	15	шіл.
Пан Ів. Кулій (Канада)	1	доляр.

Всім жертводавцям щире староукраїнське СПАСИБИ!

НАШІ ПРИЯТЕЛІ, що своєю жертвенною працею допомагають нам ширити Ідею Національної Єдності:

Агафія Фіца, Валентина Кавка, К. Трофіменко, С. Душенко Ів. Халява, А. Бутенко, П. Багрій, В. Дужий, Ів. Федорович, О. Петренко, Ст. Геба, Др. І. Максимчук, І. Майсеско, А. Курочкин, І. Горобець, Інж. М. Савченко, Ю. Катаман, Ф. Рудківський, Л. Суслик, Е. Тарновецька, Б. Монкевич, П. Кусик, К. Бондаренко, Каятин та багато інших.

АКТИВНІ ПРИХИЛЬНИКИ НАШИХ ВИДАНЬ В ЧІКАГО (США):

Отець Ігумен Д-р Володимир Іавліч і Парафіяльна Рада Церкви Св. Миколая, Настоятель Отець Митрат Омелян Мицик і Парафіяльна Рада Катедрального Собору Св. Володимира. — Панове Теодор Мельник, Антін Годичак, Олександр Мартинюк, Інж. Богдан Левтюх, П-ство Іван і Юстина Гишчилі, Катерина Берко, Іван Шкріба, Василь Бабецький, Григорій Голуб, Микола Сиклинда, Полковник Віктор Дяченко, Магістер Іван Яремко, Никифор Ткачинський, Полковник Дмитро Стопкевич, Д-р Володимир Трутенко, Д-рова Аніта Трутенко, Клим Черевченко, Валентина Гігінс, Інж. Володимир Стефанович, Доктор Юрій Бойко, Д-ва Христина Бойко, Ярослав Загородний, Дмитро Федорко та багато інших.

Всім жертводавцям, приятелям і прихильникам нашим — ХРИСТОС ВОСКРЕС!!!

ПОМЕР ПРОФ. Д-Р ЛЕОНІД БІЛЕЦЬКИЙ

Як повідомляють з Вінніпегу (Канада), там в суботу ввечорі, 5-го лютого 1955 року упокоївся в Бозі на 73-му році життя бл. пам. **Проф. Др. Леонід Білецький** — визначний український вчений літературознавець, автор багатьох праць з різних ділянок історії літератури, усної словесности, критики та українського театру.

Союз Гетьманців Державників у Вінніпегу визнаючи заслуги бл. пам. **Проф. Др. Леоніда Білецького** перед українською наукою, зокрема в ділянці літературознавства, замість вінка на Його могилу склав десять доларів на УВАН, президентом якої був покійний.

Представником на похоронах від С.Г.Д. був наш побратим **Петро Олійницький**.

ЗМІНА В РЕДАКЦІЙНОМУ СКЛАДІ „ЗА ЄДНІСТЬ НАЦІЇ”

З огляду на переобтяженість в іншій галузі роботи інж. Петро Веселовський відійшов з редакційної колегії. Видавнича спілка „Бунчук” щиро дякує ВШПанові Веселовському за діяльну і активну допомогу в організації роботи видавництва, а зокрема в налагоджуванні **нормальної** праці редакційної колегії журналу „За Єдність Нації”. Надіємось, що в міру своїх сил і можливостей пан **Інж. Веселовський** буде і надалі допомагати в роботі видавництва, а зокрема постачатиме редакцію журналу своїми речевими, талановито написаними статтями. „Бунчук”

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

З причин технічного недогляду в календарі видавництва „Бунчук” трапилися прикрі помилки — в місяці „Травень” надруковано: „18. 1938 смерть Євгена Коновальця”. Повинно бути: „23. 1938...” В місяці „Липень” надруковано: „29. 1649 народився митрополит Андрій Шептицький”.

Повинно бути: „29. 1865...”

За недогляд вибачаємось і просимо всіх, хто набув наш календар, виправити ці помилки.

„Бунчук”

Увага!

В наступному ч-лі читайте: Інж. П. Веселовський „Відновлення Гетьманщини на Україні”.

Воскресне Україна, встане з руїн слава прадідів великих — вільної України княжий лад!

Любов'ю до Бога, пошаною до Церкви, патріотизмом до Батьківщини у творчій ЄДНОСТІ змагаємось до воскресіння УКРАЇНИ!

Редакція „За Єдність Нації”

КНИЖКИ НА НАШИХ ПОЛІЦЯХ

Вячеслав Липинський „Листи до братів-хліборобів про ідею і організацію українського монархізму”. Сторінок 470. Ціна 27/-.

Увага! Після переоцінки „Позиції, перспективи і завдання Гетьманського Руху” — брошура, що коштувала раніше 2/-, коштує тепер лише 1/- в Англії та в Австралії, 15 центів в США та Канаді. В інших країнах рівновартість американських центів, або англійського шілінга. При замовленні вартість брошури можна сплачувати поштовими марками (значками).

„УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТОПИС” Ч. 2(32) за 1954 рік. Зміст: Гетьманч Данило — „До питання нашої політики” (Інтерв'ю), „Промова почесного президента СУВ Гетьманча Данила”, Д-р Г. Деркач „До 60-ліття проф. дра Бориса Крупицького”, Б. Крупицький”, „Д.І. Дорошенко і його двохтомні „Нариси історії України”, Проф. Сергій Жук „Портрет Т. Шевченка в скульптурі”, Олександр Оглоблин „Григорій Долинський — український автономіст XVIII ст.”, Проф. Др. Н. Полонська-Василенко „Проф. О. Оглоблин. Українсько-московська угода 1654 р.” і багато інших цікавих й актуальних матеріалів. Сторінок 89. Ціна 1 долар або 7 шіл.

Ще маємо на складі Ч. 1 „Українського Літопису” за 1953 рік. Це видання присвячене пам'яті проф. Д.І. Дорошенка. Стор. 160. Ціна 1.50 долара або 10/6. Видавництво „Знання” в Німеччині. Ред. С. Нагай.

„За Україну” — опис подорожі Гетьманча Данила Скоропадського до Злучених Держав і Канади 1937-1938”. Книга багато і гарно ілюстрована. Сторінок 315. Ціна 10/-.

О. Кисілевська „Листи з над Чорного моря” Стор. 177, багато ілюстрована і добре видана книга. Ціна 1.50 долара або 10/6.

С. Нагай — „Правдиве походження додаткової вортости і марксистська облуда”. Сторінок 42. Ціна 3/6.

Др. Д. Донцов — „Рік 1918, Київ”. Сторінок 128. Ціна 10/-.
Замовляти: 5, Morat Street, London, S.W.9. England.

УВАГА!

В роздрібній продажі це, збільшене, число журналу „За Єдність Нації” коштує — в США та в Канаді по 30 центів, в Англії та в Австралії 2/-.

В інших країнах наші представники та кольпортери роблять відповідну надвижку самі в залежності від місцевих умов.

До передплатників це не відноситься. Адміністрація

„БРАТ”

Це нова поема Л. Омеляненка, — цікава спроба молодого автора в поемі, написаній сонетами (58 сонет), оспівати героїчну боротьбу нашого народу в найновіших визвольних змаганнях.

Накладом автора. Сторінок 32. Ціна 2/6 або 40 центів.

Замовляти:

Mr. I. Omeljanenko, 52, Addison Gardens, London, W. 14., England.

ЧИТАЧУ!

Не забудь передплатити „ЗА ЄДНІСТЬ НАЦІЇ”

„За Єдність Нації”! місячник літератури, мистецтва і громадського життя
Редагує колегія: редактор Олекса Воропай, член колегії і секретар редакції Л. Омеляненко
Видає видавничу спілка „Бунчук”.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

В Англії та в Австралії — річна 1 фунт. Окреме число — 1/6. В США та в Канаді — річна 3 долари. Окреме число — 25 центів. У Німеччині — річна 4.80 н. мар., окреме число — 40 пфен. У Франції — річна 960 франків, окреме число — 80 фр. У Бразилії — річна 36 круз, окреме число — 3 крузи. В Аргентині — річна 36 пезів, окреме число — 3 пези.

НАШІ ПРЕДСТАВНИКИ ЗАКОРДОНОМ:

Австрія: Prof. A. Andriewskij, Villach D.P. Camp, Sant Martin Kaernten, Austria.

Аргентина: O. Grischenko, c. 17 de octubre 764 Villa Diamante, 4 de Junio prov. Buenos Aires, Argentina.

Австралія: B. Moisejenko, 4 Myall St., O. Connor, Camberra — City A.C.T. Australia.

Бразилія: Ing. W. Wakulowskyj, Caixa Postal No. 142, Sao-Caetano de Sulefs, Estado, Sao-Paulo, Brazil.

Венесуеля: Prof. Petro Makarenko, Los Rosales, Avenida Zuloaga, 11, Caracas, Venezuela.

Німеччина: Prof. S. Nahaj, Augsburg Vogesen Str., 56a, Germany.

Парагвай: A. Kuszczynskij, Casilla de Correo 862, Asuncion, Paraguay.

США: Філадельфія і околиці — Mr. Clement Trofimenko, 500 N. 7th. Street, Philadelphia Pa., U.S.A.

Чікаго і околиці — Mrs. Ahafia Fitz, 2427 W. Walton Str., Chicago 22, Ill., U.S.A.

Mrs. Valentyna Kawka, 2923 W. 25th Str., Chicago 23, Ill., U.S.A.